

OTA-ONANING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK MALAKALARINI RIVOJLANTIRISH – FARZAND TARBIYASINING MUHIM OMILI

Husaynova Surayyo Isroilovna

Namangan shahar 4-son texnikom psixologi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.22719289>

Qabul qilindi: 4-sentabr 2026-yil • Ma’qullandi: 11-sentabr 2026-yil • Nashr qilindi: 12-sentabr 2026-yil

Annotatsiya.

Mazkur tezisdagi ota-onaning pedagogik va psixologik malakasining farzand tarbiyasidagi oʻrni yoritilgan. Oilada sogʻlom psixologik muhitni yaratish, ota-onalarning pedagogik savodxonligini oshirish hamda farzandning jismoniy, ruhiy va ma’naviy kamolotini ta’minlash masalalari tahlil qilingan. Shuningdek, oʻzbek oilalarida ota-ona va farzand oʻrtasidagi oʻzaro munosabatlarning psixologik xususiyatlari yoritilgan.

Kalit soʻzlar:

ota-ona, pedagogik malaka, psixologik malaka, farzand tarbiyasi, oilaviy munosabatlar, ijtimoiylashuv, psixologik madaniyat, sogʻlom oila.

Oila jamiyatning eng muhim ijtimoiy instituti boʻlib, barkamol avlodni voyaga yetkazishda hal qiluvchi oʻrin tutadi. Farzandning shaxs sifatida shakllanishi, uning axloqiy, ma’naviy va ruhiy kamoloti, avvalo, oiladagi tarbiya va ota-onaning pedagogik hamda psixologik savodxonligiga bogʻliq.

Bugungi kunda axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi, globallashuv jarayonlari va zamonaviy ta’lim talablari ota-onalarning tarbiyaviy bilim va koʻnikmalarini muntazam rivojlantirib borishni taqozo etmoqda.

Pedagogik-psixologik malakaga ega ota-onalar farzandning yosh va individual xususiyatlarini hisobga olgan holda tarbiya jarayonini samarali tashkil etadilar. Oilada oʻzaro hurmat, mehr-oqibat, ishonch va sogʻlom psixologik muhitning mavjudligi bolaning ruhiy barqarorligi hamda ijtimoiy moslashuviga ijobiy taʼsir koʻrsatadi.

OTA-ONANING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK MALAKALARI

--Eng avvalo, ota-onaning ichki dunyosi: sabr-toqat, muvozanat, mehr-oqibat, tushunish kabi jihatlarda rivojlangan boʻlishi kerak. Ayniqsa, onaning ruhiy holati homilaga bevosita taʼsir qilgani bois, ota bu davrda onaga ruhiy dalda boʻlib turishi muhim.

--Ota-onalar bolalar psixologiyasi, yosh bosqichlari, bola tarbiyasi haqida nazariy bilimlarga ega boʻlishi lozim. Bu malaka kitoblar, kurslar, mutaxassislar maslahatlari orqali shakllanadi.

--Oilada tinchlik, oʻzaro hurmat va iliqlik boʻlishi – farzand tarbiyasining eng kuchli tayanchi. Boʻlajak ona oʻzini xavfsiz va qadrlangan his qilsa, bu holat homilaning sogʻlom rivojlanishiga hissa qoʻshadi.

--Pedagogik malakali ota-ona bolani “tasodifan” emas, ongli ravishda kutadi. Ular homiladorlik davridayoq oilaning moliyaviy holatini, parvarish sharoitini, tarbiyaviy qadriyatlarini rejalashtira boshlaydi. Zamonaviy ota-onalar internetdagi sifatli manbalar, video darslar, ota-onalar klublari yoki shifokorlar bilan ishlash orqali oʻz bilimlarini oshirishga harakat qiladi. Bu ham pedagogik malakaning bir koʻrinishidir.

--Ota va ona bolaning ismi, tarbiyasi, sogʻligi, parvarishining mas’uliyatini birgalikda oʻz zimmasiga olishlari va qarorlarni birgalikda qabul qilishlari kerak. Bu bola ruhiyati uchun juda muhim asos boʻladi.

--Homiladorlikda bolaning ilk his qilish qobiliyatlari shakllanadi. Ota va ona birga sayr qilish, bolaning tug'ilishini intiqlik bilan kutish, mehrli so'zlar aytish orqali bolaga iliqlik va xavfsizlik tuyg'usini bera olishadi.

Shuningdek, ota-onaning farzand tarbiyasidagi mas'uliyatni birgalikda amalga oshirishi, tarbiyaga oid qarorlarni hamkorlikda qabul qilishi oiladagi sog'lom munosabatlarni mustahkamlaydi. Ota-onalarning bolalar psixologiyasi va zamonaviy tarbiya metodlari bo'yicha bilimlarini oshirib borish farzandning barkamol shaxs bo'lib voyaga yetishida muhim omil hisoblanadi. Milliy va ma'naviy qadriyatlar, ota-onaga hurmat, oilaviy mehr-muhabbat ham sog'lom oilaviy muhitni shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Xulosa qilib aytganda, ota-onaning pedagogik va psixologik malakasini rivojlantirish farzand tarbiyasi samaradorligini oshirishning muhim shartidir. Ota-onalarning pedagogik savodxonligini yuksaltirish, oilada sog'lom psixologik muhitni ta'minlash va milliy qadriyatlarga asoslangan tarbiya tizimini rivojlantirish barkamol avlodni voyaga yetkazishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Maqsad: Ota-onaning pedagogik-psixologik malakasining farzand tarbiyasidagi o'rni va ahamiyatini ilmiy asosda yoritish. Tadqiqot metodlari: Ilmiy adabiyotlar tahlili, qiyosiy tahlil, kuzatish, umumlashtirish. Natijalar: Ota-onaning pedagogik va psixologik savodxonligini oshirish oilada sog'lom psixologik muhitni shakllantirishi, farzandning ijtimoiy moslashuvi va ma'naviy kamolotiga ijobiy ta'sir ko'rsatishi aniqlandi. Amaliy ahamiyati: Tezisdan ota-onalar, psixologlar, pedagoglar va ta'lim muassasalari mutaxassislari amaliy faoliyatida foydalanish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2023.
2. O'zbekiston Respublikasi Oila kodeksi. – Toshkent, yangi tahrir.
3. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2021.
4. Akramova F.A. Oilada sog'lom psixologik muhitni tarkib toptirishning ijtimoiy-psixologik asoslari. O'quv-uslubiy qo'llanma. – Toshkent, 2014.
5. Salayeva M.S. O'zbek oilalarida ota-ona va farzandlar o'zaro munosabatlarining ijtimoiy-psixologik xususiyatlari. Psixologiya fanlari nomzodi dissertatsiyasi. – Toshkent, 2005.
6. Ibaydullayeva U.R. Ota-ona va farzandlar o'rtasidagi nizolarning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari. Psixologiya bo'yicha falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasi. – Toshkent, 2022.
7. Qodirova A.T. O'smirlarda oilaviy nizolar to'g'risidagi ijtimoiy tasavvurlarning shakllanishi. Psixologiya fanlari nomzodi dissertatsiyasi. – Toshkent, 2007.
8. Umarova M.M. O'smirlarda oilaviy qadriyatlar to'g'risidagi tasavvurlar shakllanishining ijtimoiy-psixologik shart-sharoitlari. Psixologiya fanlari nomzodi dissertatsiyasi. – Toshkent, 2004.
9. Karimova V.M. Oila psixologiyasi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2008.
10. G'oziyev E.G'. Umumiy psixologiya. – Toshkent: O'qituvchi, 2010.